

ТЕНДЕНЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВ КОНДИТЕРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

THE TENDENCY OF STABLE DEVELOPMENT IN FOOD ENTERPRISES AT THE EXAMPLE OF THE CONFECTIONARY BRANCH

У статті охарактеризовано поняття «сталій розвиток», зазначено, що одним з основних завдань сталого розвитку є забезпечення продовольчої безпеки, наведено визначення поняття «продовольча безпека», охарактеризований базис продовольчої безпеки країни, наведені головні завдання агропромислової політики. У статті охарактеризовано кондитерські виробниці та кондитерська галузь. Проаналізовано в динаміці обсяги виробництва основних кондитерських виробів в Україні, наведена величина експорту кондитерських виробів із цукру, величина імпорту кондитерських виробів із цукру. Розроблено схему, що включає напрями діяльності підприємств кондитерської галузі для відповідності принципам стійкого розвитку. У статті наведені основні принципи стійкого розвитку підприємств кондитерської галузі, визначені основні тенденції розвитку національного кондитерського ринку. Наведені основні завдання, які необхідно розв'язати для досягнення цілей сталого розвитку підприємств кондитерської галузі.

Ключові слова: сталій розвиток, агропромисловий комплекс, кондитерська галузь, підприємства харчової промисловості, виробництво.

В статті охарактеризовано поняття «устойчивое развитие», указано, что

одной из основных задач устойчивого развития является обеспечение продовольственной безопасности, определено понятие «продовольственная безопасность», охарактеризован базис продовольственной безопасности страны, приведены главные задачи агропромышленной политики. В статье охарактеризованы кондитерские изделия и кондитерская отрасль. Проанализированы в динамике объемы производства основных кондитерских изделий в Украине, приведена величина экспорта кондитерских изделий из сахара, величина импорта кондитерских изделий из сахара. Разработана схема, включающая направления деятельности предприятий кондитерской отрасли для соответствия принципам устойчивого развития. Приведены основные принципы устойчивого развития предприятий кондитерской отрасли, определены основные тенденции развития национального кондитерского рынка. В статье приведены основные задачи, которые необходимо решить для достижения целей устойчивого развития предприятий кондитерской отрасли.

Ключевые слова: устойчивое развитие, агропромышленный комплекс, кондитерская отрасль, предприятия пищевой промышленности, производство.

УДК 640.435

Чеснік Н.М.

к.е.н., викладач економічних дисциплін
Вінницький коледж Національного
університету харчових технологій

The article was characterized the term "stable development" and was noted, that the conception of stable development was directed to improve the life quality, with a help of decision economical, ecological and social tasks. It was also noted that one of main task of stable development is the providing of production safety. It was used the term "production safety" it was characterized the basis of the safety of production in our country, and are used the main tasks of agro-industrial politics. It was also noted, that social-economical development of the country is predicted the transition to the model of stable development, which is directed to the increasing of the competitive level of the enterprise. It was characterized the confectionery product and confectionery branch, which is high competitive and developing branch of food production and is increasing amount of production and expansion of product's assortment. There were facts about Ukrainian chocolate consumption and other sweets. It was discovered, that the confectionery product's market is product by the great amount of the producers, the main of which is "Confectionery Corporation Roshen", "ABK", "Conti", "Biscuits-chocolate", "Zhitomir confectionery factory", "Zhitomir Sweets", "Modelis Ukraine", "Nestle company", "Poltava-confectioner". There were analysed in dynamics the amounts of production the main confectionery product in 2011–2017, were noted the export amount of confectionery product with sugar in 2012–2017 and the amount of sugar confectionery product, in 2012–2017. There were made the scheme for detailed direction of confectionery enterprises in accordance to stable principles of the developing, which is concluded the directions of enterprise activity of confectionery branch for the compliance of stable development principles. Successful realization of such activity direction in confectionery enterprises which will promote the stable social-economical development of Ukrainian economy. At this article were indicated the main principles of development of national confectional market. There were described the main tasks, which must be decided for aim achievement of stable development of confectionery enterprise.

Key words: stable development, agroindustrial complex, confectionery branch, food production enterprises, production.

Постановка проблеми. Розвиток економіки України нерозривно має бути підпорядкованим принципам сталого розвитку. Харчова промисловість є пріоритетною галуззю, якість продукції якої має відповідати міжнародним стандартам якості та безпеки. Кондитерська галузь є однією з конкурентоспроможних галузей харчової промисловості, яка забезпечує кондитерськими виробами населення країни. Для промисловості одним із головних завдань є відповідність принципам сталого розвитку, що забезпечуватиме продовольчу безпеку країни. Виходячи з цього, особливої акту-

альності набуває процес дослідження тенденцій сталого розвитку підприємств харчової промисловості, зокрема кондитерської галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості дослідження сучасного стану підприємств кондитерської галузі досліджувалися багатьма вітчизняними та зарубіжними науковцями, такими як О.О. Бассова [2], К.А. Демяненко [3], Д.О. Корніковський [5] та багато інших. Однак мало уваги приділялося дослідженню питань сталого розвитку підприємств кондитерської галузі та визначення пріоритетних завдань для сталого розвитку галузі.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є визначення тенденцій сталого розвитку підприємств харчової промисловості на прикладі кондитерської галузі та формулювання основних завдань, вирішення яких сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства та відповідатиме цілям сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концепція сталого розвитку, що прийнята в Ріо-де-Жанейро у 1992 році, є основою для економічного зростання сьогодення. «Сталий розвиток – це такий розвиток суспільства, який задовольняє потреби нинішніх поколінь і не ставить під загрозу можливості наступних поколінь задовольняти свої потреби» [4].

Слід зазначити, що концепція сталого розвитку спрямована на покращення якості життя суспільства шляхом вирішення економічних, екологічних та соціальних завдань. Одним з основних завдань сталого розвитку є забезпечення продовольчої безпеки. Продовольча безпека – це елемент національної безпеки країни, це можливість держави забезпечити доступ до продуктів харчування (якісних та безпечних) всіх верств населення.

Базисом продовольчої безпеки країни є агропромисловий комплекс, на який спрямована пріоритетна увага суспільства. Без забезпечення продовольчої безпеки, що є фактором збереження суверенітету України, як важливої складової частини соціально-економічної політики фактично неможливе підвищення якості життя населення. Вирішенням цього завдання є здійснення стійкого розвитку агропромислового комплексу, зокрема харчової та переробної промисловості.

Соціально-економічний розвиток країни передбачає перехід на модель стійкого розвитку, що спрямована на підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств.

До головних завдань агропромислової політики необхідно віднести:

- забезпечення соціального захисту населення;
- створення умов для формування конкурентоспроможного середовища підприємств;
- формування механізму координованої взаємодії суб'єктів агропромислової діяльності органів місцевого управління.

Висококонкурентною та розвинутою галуззю харчової промисловості є кондитерська галузь, яка характеризується зростанням обсягів виробництва та розширенням асортименту продукції.

Кондитерські вироби – солодощі з високою харчовою цінністю. Відповідно до статистичних досліджень, 6 кг шоколаду за рік з'їдає житель Західної чи Центральної Європи. Оцінка ринку кондитерських виробів в Україні дає змогу стверджувати, що українці споживають шоколад та інші солодощі в декілька разів менше, лише 1,3–1,4 кг за рік [1].

Важливою умовою розвитку кондитерської галузі є вирішення проблем розвитку сировинної бази, вирішення системних проблем, зокрема з огляду на фізичний і моральний знос основних засобів, тому їх оновлення має бути у пришвидшеному режимі; екологічні проблеми теж потребують негайного вирішення.

Ринок кондитерських виробів України представлений великою кількістю виробників, основними з яких є кондитерська корпорація «Roshen», «АВК», «Конті», корпорація «Бісквіт – шоколад», Житомирська кондитерська фабрика «Житомирські ласощі», ПАТ «Монделіс Україна», компанія «Nestle», ПАТ «Полтава кондитер».

Проаналізуємо виробництво кондитерських виробів в Україні у 2011–2017 рр. (табл. 1).

Аналізуючи табл. 1, необхідно зазначити, що за 2011–2017 рр. зменшилася кількість виробленої

Таблиця 1

Виробництво кондитерських виробів в Україні у 2011–2017 рр.

Назва	Рік	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Печиво солодке, тис. т.		229	241	237	184	167	163	177
Вафлі та вафельні облатки, тис. т		65,4	72,4	74,6	54,3	47,9	49,5	51,0
Шоколад у брикетах, пластинах чи плитках, тис. т		19,1	22,0	27,5	21,8	16,5	16,5	18,6
Цукерки шоколадні, тис. т		147	143	130	86,4	59,5	52,3	53,3
Вироби кондитерські з цукру чи його замінників, з вмістом какао, тис. т		123	117	105	83,5	77,2	70,3	70,3
Гумки, фруктові желе та фруктові пасти у вигляді кондитерських виробів з цукру, тис. т		46,6	50,7	43,8	39,1	39,0	39,7	41,0
Цукерки варені, тис. т		36,7	35,8	34,3	26,6	27,3	29,3	23,0
Карамелі, тофі (ірис) та солодощі аналогічні, тис. т		87,8	85,1	74,4	70,5	83,7	75,6	78,2
Всього		754,6	767	726,6	566,2	518,1	496,2	512,43

Джерело: згруповано автором за даними [6]

продукції за усіма групами кондитерських виробів, зокрема:

- печиво солодке (–52 тис. т.);
- вафлі та вафельні облатки (–14 тис. т.);
- шоколад у брикетах, пластинах чи плитках (–0,5 тис. т.);
- цукерки шоколадні (–93,7 тис. т.);
- вироби кондитерські з цукру чи його замінників, з вмістом какао (–52,7 тис. т.);
- гумки, фруктові желе та фруктові пасти у вигляді кондитерських виробів з цукру (–5,6 тис. т.);
- цукерки варені (–13,7 тис. т.);
- карамелі, тофі (ірис) та солодощі аналогічні (–9,6 тис. т.).

Загалом за величиною виробництва кондитерських виробів слід зазначити, що відбулося зменшення на 242,2 тис. т., що у відносному вираженні становить –32,09%.

Для аналізу величини експорту кондитерських виробів у 2012–2017 рр. наведемо дані в табл. 2.

Таблиця 2

Величина експорту кондитерських виробів із цукру у 2012–2017 рр.

Рік	Одиниці виміру	Величина
2012	кількість, тис. т.	84,82
	млн. дол. США	172,9
2013	кількість, тис. т.	79,77
	млн. дол. США	158,0
2014	кількість, тис. т.	67,48
	млн. дол. США	123,9
2015	кількість, тис. т.	79,95
	млн. дол. США	104,3
2016	кількість, тис. т.	77,5
	млн. дол. США	104,5
2017	кількість, тис. т.	79,4
	млн. дол. США	113,4

Джерело: згруповано автором за даними [6]

Аналізуючи експорт кондитерських виробів із цукру у 2012–2017 рр., необхідно зазначити, що кількість кондитерських виробів зазнала зменшення на 59 млн. дол. США, що становить 5,42 тис. тонн (рис. 1), що вплинуло на зменшення попиту на українські солодощі на світовому ринку.

Дані щодо імпорту кондитерських виробів України наведено в табл. 3.

Величина імпорту кондитерських виробів із цукру за аналізований період зменшилася на 7,69 тис. тонн, що у відносному вираженні становить –39,05%, у вартісному вираженні зменшення становить 29,4 млн. дол. США (рис. 1), що свідчить про те, що зменшився попит українців на кондитерські вироби.

Отже, аналізуючи експорт та імпорт кондитерської продукції України, слід зазначити, що величина експортованих та імпортованих кондитерських виробів зменшилася, що свідчить про насиченість внутрішнього кондитерського ринку.

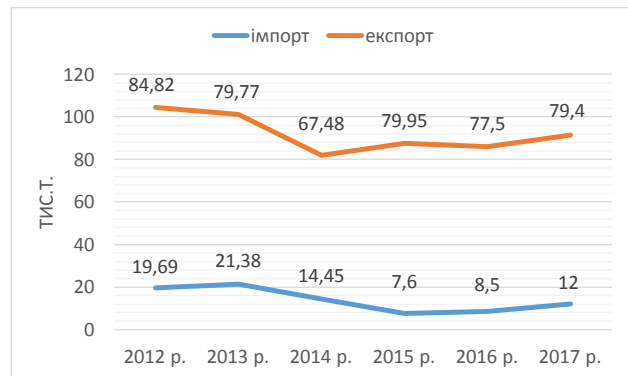

Рис. 1. Динаміка експорту та імпорту кондитерських виробів із цукру у 2012–2017 рр.

Джерело: згруповано автором за даними [6]

Таблиця 3

Величина імпорту кондитерських виробів із цукру у 2012–2017 рр.

Рік	Одиниці виміру	Величина
2012	кількість, тис. т.	19,69
	млн. дол. США	65,1
2013	кількість, тис. т.	21,38
	млн. дол. США	64,5
2014	кількість, тис. т.	14,45
	млн. дол. США	44,0
2015	кількість, тис. т.	7,6
	млн. дол. США	22,9
2016	кількість, тис. т.	8,5
	млн. дол. США	26,3
2017	кількість, тис. т.	12,0
	млн. дол. США	35,7

Джерело: згруповано автором за даними [6]

Для деталізації сфер діяльності підприємств кондитерської галузі відповідно до принципів сталого розвитку розроблено схему, що включає сфери діяльності підприємств кондитерської галузі для відповідності принципам стійкого розвитку (рис. 2).

Успішна реалізація вказаних на рис. 1 напрямів діяльності підприємств кондитерської галузі сприятиме стійкому соціально-економічному розвитку української економіки.

Узагальнюючи вищесказане, необхідно зазначити, що основними принципами стійкого розвитку підприємств кондитерської галузі, на нашу думку, є:

- впровадження ресурсозберігаючих технологій, низьковитратних заходів;
- залучення інвестиційних активів;
- найбільш повне використання власних активів підприємства;
- зменшення кількості відходів виробництва;
- зменшення витрат води та споживання електроенергії та газу;
- скорочення витрат на виробництво продукції внаслідок впровадження системи моніторингу;

Маркетингово-логістична діяльність	Інноваційно-виробнича	Економічна	Соціальна діяльність	Екологічна діяльність
- дослідження ринку; - зв'язки з постачальниками та споживачами; - оптимізація номенклатури та асортименту продукції; - управління логістичними потоками; - формування та зміцнення торгової марки підприємства.	- впровадження ресурсозберігаючих технологій; - впровадження та функціонування системи міжнародних стандартів серії ISO 9001, ISO 14001, ISO 22000; - використання досягнень НТП для зміцнення конкурентних переваг; - покращення якості продукції.	- облік показників діяльності підприємства; - фінансовий аналіз показників діяльності підприємства; - аналіз витрат на виробництво; - безперервний моніторинг фінансового стану підприємства; - залучення інвестицій; - збільшення прибутку підприємства.	- розвиток персоналу; - взаємодія із стейкхолдерами; - покращення умов праці та робочих місць; - впровадження та функціонування стандартів OHSAS 18001 "Охорона праці та безпека праці".	- впровадження та функціонування стандартів екологічного менеджменту; - впровадження у виробництво принципів ресурсозберігаючого та більш чистого виробництва; - розвиток екологічного мислення та екологічної культури персоналу підприємства.

Рис. 2. Сфери діяльності підприємств кондитерської галузі для відповідності принципам стійкого розвитку

Джерело: розроблено автором

- оптимізація робочого графіку обладнання;
- комплексне використання елементів менеджменту та маркетингу для покращення збутової діяльності;
- широке використання досягнень науки та техніки;
- регулювання економічних відносин та державної підтримки АПК;
- оптимізація продовольчого ринку сировини та матеріалів.

Висновки проведеного дослідження. Отже, ефективний та сталий розвиток підприємств харчової промисловості повинен стати пріоритетним напрямом економічної політики України. Для забезпечення сталого розвитку галузі необхідно створити дієвий механізм взаємодії таких напрямів діяльності підприємства, як маркетингово-логістична діяльність, інноваційно-виробнича, економічна, соціальна та екологічна.

Для цілей сталого розвитку підприємств кондитерської галузі необхідно розв'язати основні завдання:

- створити ефективний сектор досліджень і розробок та ресурсні умови забезпечення дослідження;
- здійснювати впровадження у виробництво інновацій;
- створювати умови для модернізації економіки на базі технічних, організаційних та інноваційних рішень.

- впроваджувати нові ресурсозберігаючі й екологічно безпечні види продукції;
- підвищувати конкурентоспроможність підприємств;
- орієнтуватися на дотримання підприємствами екологічних і соціальних принципів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аналіз ринку кондитерських изделий України: тенденції. URL: <https://koloro.ua/blog/brending-i-marketing/analiz-rynka-konditerskikh-izdeliy-ukrainy-tendentsii.html> (дата звернення: 18.04.2019).
2. Басова О.О. Аналіз сучасного стану та перспектив розвитку кондитерської галузі України URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/44.pdf (дата звернення: 20.04.2019).
3. Демяненко К.А. Тенденції розвитку кондитерського ринку України в сучасних умовах. *Молодий вчений* № 9 (36) 2016. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/9/53.pdf> (дата звернення: 15.04.2019).
4. Звіт Комісії ООН під керівництвом Гро Харлем Брутланд, 1987 р. URL: <http://www.un.org/ru/> (дата звернення: 21.04.2019).
5. Корніковський Д.О. Аналіз економічних факторів впливу на кондитерську промисловість України *Економіка харчової промисловості* – 2014. № 4 (24). С. 17–23.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.04.2019).

REFERENCES:

1. Analiz rynku konditerskikh izdeliy Ukrainy: tendentsii Available at: <https://koloro.ua/blog/brending-i-marketing/analiz-rynka-konditerskikh-izdeliy-ukrainy-tendentsii.html> (accessed: 18.04.2019 r.) (in Russian)
2. Bassova O.O. Analiz suchasnogho stanu ta perspektyv rozvytku kondyterskoji ghaluzi Ukrainy. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/44.pdf (accessed: 20.04.2019 r.) (in Ukrainian)
3. Demjanenko K.A. (2016) Tendenciji rozvytku kondyterskogho rynku Ukrainy v suchasnykh umovakh. Molodyj vchenyj #9. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/9/53.pdf> (accessed: 15.04.2019 r.) (in Ukrainian)
4. Zvit Komisiji OON pid kerivnyctvom Ghro Kharlem Brutland, 1987 r. URL: <http://www.un.org/ru/> (accessed: 21.04.2019 r.)
5. Kornikovskij D.O. (2014) Analiz ekonomichnykh faktoriv vplyvu na kondytersku promyslovistj Ukrainy Ekonomika kharchovoji promyslovosti # 4(24). S. 17-23.
6. Oficijnyj sajт Derzhavnoji sluzhby statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed: 10.04.2019 r.)

Chesnik Natalia

Candidate of Economic Sciences, Teacher of Economic Disciplines
Vinnytsia College of National University of Food Technologies

THE TENDENCY OF STABLE DEVELOPMENT IN FOOD ENTERPRISES AT THE EXAMPLE OF THE CONFECTIONARY BRANCH

Food production is the main branch, where the product's quality must be concern to international standards of quality and safety. Confectionery branch of good industry, which is provided the population of the county of confectionery product. For the development one of the task is the corresponding to the stable development, which is provided the safety of the country. As a matter of fact, the process of researching tendencies is taken the special topicality for food enterprises, particularly confectionery branch.

The main idea of the article is to obtain of stable development tendency of food production enterprises at the example of confectionery branch and to form the main tasks for decision to increase efficiency of the enterprises activity and to reply of the ideas of stable development.

During writing an article we used the method of theoretical generalization, system analysis, the method of analysis and synthesis, amount analysis of economical indicators.

The article was characterized the term "stable development" and was noted, that the conception of stable development was directed to improve the life quality, with a help of decision economical, ecological and social tasks. It was also noted that one of main task of stable development is the providing of production safety. It was used the term "production safety" it was characterized the basis of the safety of production in our country, and are used the main tasks of agro-industrial politics. It was also noted, that social-economical development of the country is predicted the transition to the model of stable development, which is directed to the increasing of the competitive level of the enterprise.

It was characterized the confectionery product and confectionery branch, which is high competitive and developing branch of food production and is increasing amount of production and expansion of product's assortment. There were facts about Ukrainian chocolate consumption and other sweets.

It was discovered, that the confectionery product's market is produced by the great amount of the producers, the main of which is "Confectionery Corporation Roshen", "ABK", "Conti", "Biscuits-chocolate", "Zhitomir confectionery factory", "Zhitomir Sweets", "Modelis Ukraine", "Nestle company", "Poltava-confectioner". There were analysed in dynamics the amounts of production the main confectionery product in 2011–2017, were noted the export amount of confectionery product with sugar in 2012–2017 and the amount of sugar confectionery product, in 2012–2017.

There were made the scheme for detailed direction of confectionery enterprises in accordance to stable principles of the developing, which is concluded the directions of enterprise activity of confectionery branch for the compliance of stable development principles.

Successful realization of such activity direction in confectionery enterprises which will promote the stable social-economical development of Ukrainian economy. At this article were indicated the main principles of development of national confectional market. There were described the main tasks, which must be decided for aim achievement of stable development of confectionery enterprises.